

THEMA DANICUM

Nr. 26

April 1982

Nr. 2 Vol. 4

REDAKTION:

Faglig redaktør:
(Original-opgaver)
Løsningsredaktør:
(Løsningsfrist 5/6)

Teknisk redaktør:
(Bladforsendelse)

ISSN 0105-0117

JAN MORTENSEN, Hovmarken 24, Fløng
DK-2640 Hedehusene, Danmark, Tlf. (02) 16 46 63.
WILLY ENGGREN, Vigerslev Allé 28, 2. sal tv.
DK-2500 Valby, Danmark, Tlf. (01) 16 18 46
Postgiro 6 40 38 67. Pris 1982: 80,00 kr.
LEIF C. SCHMIDT, Rådmand Billesvej 25,
DK-2610 Rødovre, Danmark, Tlf. (02) 91 26 25

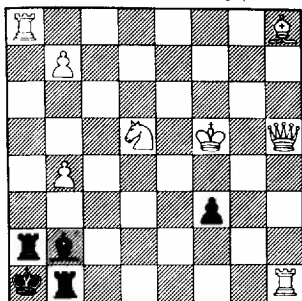
ESPE DANTERI OG RENHED

Ved Lars Larsen

Jeg blev en dag spurgt, om det ikke var svært at skrive om skakopgaver. "Ork nej", svarede jeg, "mansk blot vise nogle interessante opgaver - og forbinde dem med lidt 'løs snak'". "Jamen, skal du da ikke forklare -?" "Nej, gode opgaver forklarer sig selv, når man ser løsningen." Denne proces forudsætter imidlertid et vist mål af fordybelse og tematisk viden såvel hos komponister som løsere.

Forfatteren må naturligvis have noget særligt - af problemmæssig karakter - på hjerte. Det er min erfaring, at evnen til at fremstille en idé tydeligt og rent ikke mindst udvikles i tematurneringer. Min første lektion i hensigtsrenhed fik jeg i 1937 i forbindelse med DSK's 11. tematurnering. Emmet, antiblokade, defineres i ÅRSSKRIFT for 1937 således: "En sort brik på et af kongens nabofelter trækker for derved at gøre det til et flugtfelt". Man mener vel den sorte konges nabofelter?! Præcision i fordringen udbedes! I en tematurnering må man altid kræve rene fremstillinger; skønt antiblokade i al sin enkelhed næppe kan kaldes et tema, var det i sin orden, at dommeren påviste utematiske momenter; f.eks. måtte trusselsbrikken ikke slås i tema-varianterne, ligesom antiblokadefeltet ikke måtte være garderet af hvid i trusselsmatten. Dette betyder, at nr. 1867, som i THE PROBLEMIST juli 1972 præsenteres som en rekord med seksten antiblokader, ville i DSK's tematurnering være blevet kasseret som 100% utematisk.

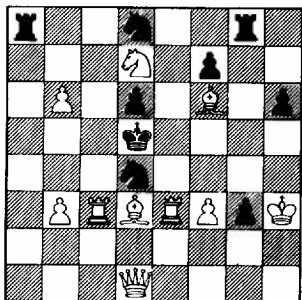
1867. C.J.Morse
The Problemist 1972

2#

8+5

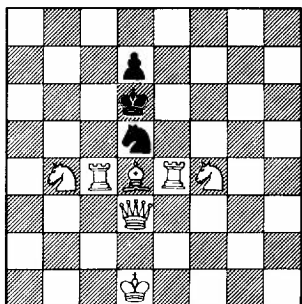
1868. Lars Larsen
1 RO Norsk Allround-
turnering 1969-70

2#

10+9

1869. A.J.Fink
Good Companion 1917

2#

7+3

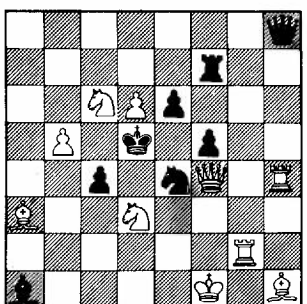
1 Se3 truer 2 Sc2#. Man vil ikke opfatte Ta2, Tbl og Lb2 som blokører. Skakken 1 - Ta5+ gør det ikke bedre. Antiblokaden skulle være den eneste årsag til, at truslen (2 Sc2#) er forhindret.

Som 18-årig yngling slugte jeg disse betragtninger i SKAKBLADET med stor interesse; de inspirerede mig til nr. 1868, min første rigtige totrækker! Jeg sendte den - i en mere umoden version - til K.A.K.Larsen. Han afviste dog dette naive produkt på grund af manglende originalitet. Måske har han i baghovedet haft Finks opgave (den kendte jeg ikke). Nr. 1868, 1 Lg7 (2 Sf6#), viser i sin barnlige symmetri otte rene antiblokader, medens nr. 1869, 1 Dd2, ikke har en eneste! Men bliver løsernes vurdering 8-0 i min favør?

Vi skal se endnu to eksempler på et sort springerhjul. Jeg husker tydeligt, at jeg en søndag i 1940 gik 3 km til postkontoret i Espe og købte POLITIKEN med Tuxens nr. 1870. 1 Dd2 (2 Sf4#). 1 - Sf6/Sc3 2 Sb2/S3e5#; 1 - Sxd6/Sc5 2 S6b4/S3b4#; 1 - S- 2 Txs#. Tuxen, som deltog i tematurneringen i 1937, blæser her alle tanker om tematisk renhed et stykke. Interferens-antiblokaderne på e4 er et teknisk middel (sammenlign "urenhederne" ved 1 - Sg3+/Sxd+ med kommentarerne til nr. 1867). Også 1 - c3 viser antiblokade.

I den ældre opgave, 1871: 1 Tg4 (2 Sg5#), er antiblokadefeltet d5 ugarderet af hvid. Efter den strenge danske fortolkning er varianterne 1 - Sxf4/Sxe3 2 Tb5/Td7# urene, da 2 Sg5+? ikke kan tvinge kongen til d5. Varianterne 1 - Sc3/Sxe3/Txe3 understreger opgavens romantiske karakter. Her ser man, at en opgave i høj grad kan underholde og "forklare sig selv", selv om indholdet sprænger rammerne for en temadefinition.

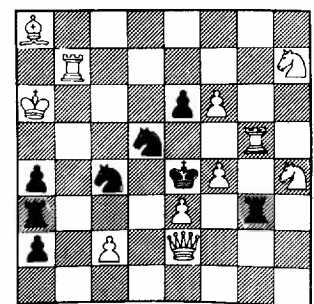
1870. H.V.Tuxen 1 PR
Magasinet 1940

2#

10+8

1871. Comins Mansfield
British Chess Magazine
juli 1932

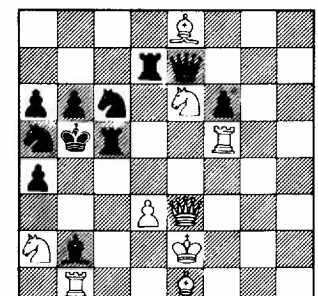
2#

11+8

En anden hæmning for fantasien end faren for tematisk urenhed er frygten for dualer. Denne sidste risiko er i høj grad til stede, når en vilter sort dame slippes løs som temabrik! I nr. 1872 truer 1 Sb6 2 Sa4#. Dd4 demonstrerer fem rene antiblokader: 1 - Dc5/D- 2 Tc7#; 1 - De5/Df6 2 Le4/Lf5#; 1 - Dg4!/Dd7! 2 Txd#. Bb5 bevirker, at 1 - Dd7 er ren (2 Sa4? Kd4!). Dualer efter 1 - Dc4 og De4 slap vi ikke for. Er vi heldigere i nr. 1873? 1 Sd7 truer 2 Tf6#. 1 - Dg3/Dg2/Dg1 2 Txc4/Txd/Dxf3#; 1 - Df4/De4!/Dd4 2 De6/Dxg5/Txg5#. Opgaven regnes for at være en af Mansfields smukkeste. I vor 11. tematurnering ville den sikkert være nået højt, omend varianten 1 - Dd4 da måtte vurderes som utematisk.

Når Arthur Madsen ifølge THEMA DANICUM jan. 1981 føler sig "næsten i spændetroje" i selvskab med DSK's mange tematurneringer i 30'erne og 40'erne, så må det tilføjes, at en betydelig mængde af vor bedste hjemlige problemproduktion er direkte udløbet af disse turneringer. Det gælder også nr. 1874, som viser temaet i matchen Holland-Danmark 1936: halv-bundne sorte brikker frigør en tredje sort brik: 1 De4 (2 Sc3#). Sort frigør i temavarianterne to af sine brikker. 1 - Sb4 2 Sc7# (2 Sd4#); 1 - Td5 2 Db4# og 1 - Se5 2 Sd4#. Denne sidste variant vil vi se nærmere på: 2 Db4? gendrives med Kc6!, og 2 Sc7? med 2 - Txc7! Ikke blot genser vi vor lille antiblokade (af c6) som dualforhindring, men vi møder også Führrer II. Tc5 blev jo frigjort, og Sc6 åbnede for tårnet. Når et tema fremstilles i sekundær form, dvs. som dualforhindring eller som fortsat forsvaret, kan det få romertallet II; dette siges i anledning af en kommentar i løsningen til 1544. Arthur Madsen, som tilføjede nr. 1874 dens hædrende omtale, fandt - som flere andre - dette matchtema stift og kedeligt. Som man ser her, har "kedsomheden" dog noget at lære os. Finder man også dualer i nr. 1874? Ja, en lille kikser efter 1 - Sc4; 1 - Sd4+ og 1 - Txd3 giver "sorte dualer". HVA! - BEHÅ! R!?

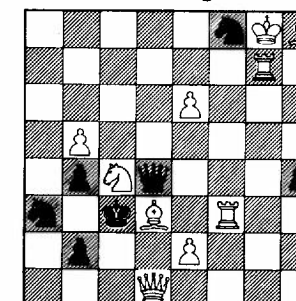
1874. P.Rasch Nielsen
2 HO DSK's Nat.-turn.
Kryds- og Tværsbl. 1937

2#

9+11

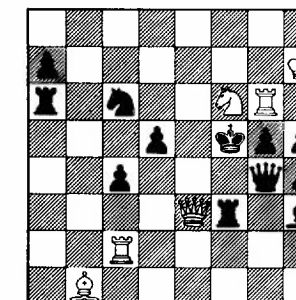
1872. Lars Larsen
Skakbladet aug. 1969

2#

10+7

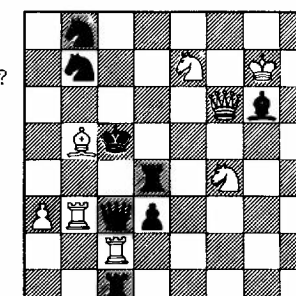
1873. Comins Mansfield
1 PR Československý
Šach 1962

2#

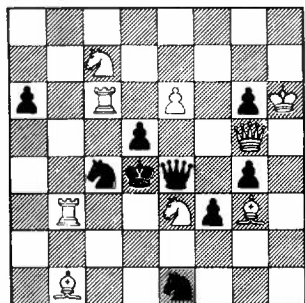
6+12

1875. H.Knuppert &
G.Thomas
2 PR Magasinet 1940

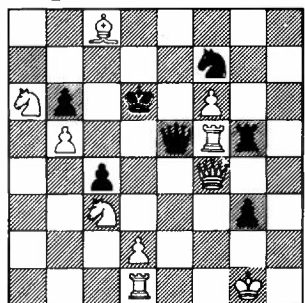
2#

8+8

1876. Lars Larsen
Original

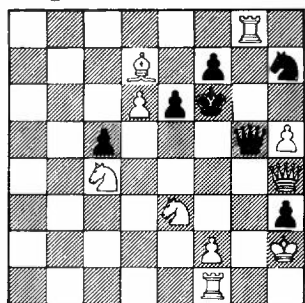
2#

9+7

1877. Lars Larsen
Original

2#

10+7

1878. Lars Larsen
Original

2#

10+7

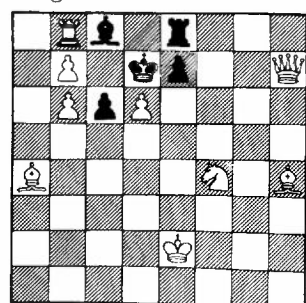
ser - hævder moderne eksperter. Nr. 1875 er inspireret af to af vore tematurneringer. Efter 1 La6 pareres truslen 2 Db6# med et vilkårligt træk af Td4. Herved kommer to undertrusler til syne: 1 - Txf4/Ta4 2 De5# og 1 - Td5/Td7 2 Tbx3#. Ved fortsat forsvar (ff) forhindrer 1 - Tc4! 2 De5 på grund af 2 - DxD! Føhrer II igen, mine venner! 1 - Td6! (der bevirker 2 Dxc3#) er fortsat forsvar mod 2 Tbx3#, men ikke mod 2 De5 (et fortsat forsvar skal indeholde en fornyelse af forsvaret). 1 - Te4! (fornyver sorts parade mod 2 De5) 2 Sxd3#; 1 - Tb4! er et tredje ff., ikke mod 2 Tbx3#, men mod 2 De5.

I nr. 1876 trues efter 1 Lf2 med 2 Sc2#. Vi bemærker, at feltet e4 er ugarderet af hvid i trusselsmatten, så vor lille rene antiblokkade spøger igen efter 1 - De5/Dxe6/Dd3 2 Sf5/Sxd/Dxd5#, men uren efter 1 - Df5 2 Sx8#. Det særlige, som jeg her har på hjerte, er varianten 1 - Dxe3! Som fortsat forsvar mod 2 Dxd5# binder sort den hvide dronning, som kvitterer med at sætte mat på bindingslinien, 2 Df4#: Christoffanini II. Havde Sc7 stået på d8, ville Christoffanini-filosofien være ødelagt: ved 1 - Dxe3! må kun binding af hvid dronning hindre 2 Dxd5#. Jeg er altid i mit ES, når jeg kan fortælle løs om disse betragtninger, som jeg lærte i min ungdom i ESPE. Er jeg for espedantisk?

Nu skal vi se tre eksempler på Dalton II, altså Dalton i sekundær form. Vi starter med en frigørelse i nr. 1877: 1 De3 truer 2 Dxb6# 1 - Dd5/Dxb5 besvares med 2 De7/De6#. Den sorte temabrik korrigerer derfor ved at binde hvid dronning: 1 - Dc5! 2 Se4# og 1 - Dd4! 2 DxD#. "Sorte dualer" efter 1 - De4 og De8. - Forsat forsvar ses i trækvang i nr. 1878: 1 Dg3. 1 - Dxb5/Dd5 2 Dg7#; temavarianterne 1 - De5!/Df4! og bivarianterne 1 - Dxe3 og 1 - e5 findes let. -

I nr. 1879 bruger vi indirekte binding. 1 De4, igen trækvang 1 - e6/e5 2 Dxc6#, temamatten som undertrussel. 1 - exd6! ff. nu er De4 bundet! 2 Lxc6#. 1 Dg7? Lxb7! 1 Df7? Kxd6!

Da truslen kun er et hjælpemiddel til at fremtvinge varianterne, har jeg aldrig forstået den udbredte modvilje mod dobbelttrussel. Med dette middel har jeg i nr. 1880 for tredje gang præsteret "det umuli-

1879. Lars Larsen
Original

2#

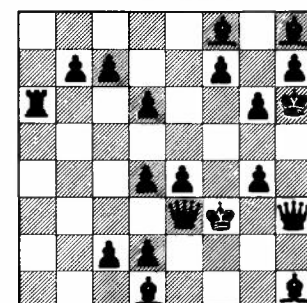
9+5

ge" at kombinere anti-Gamage og anti-Goethart: 1 La2 Dc7/Da6 2 e5#; 1 - Se3 2 Lc3# (2 e5?); 1 - Txe4 2 Dxf6# (2 Dxa7?); 1 - Sd6 2 Dxa7#. Netop dobbelttruslen 2 Tc4# leder løseren til det klare temaforsvar 1 - Se3. 1 - Sd6 er, som man let ser, ikke temarent som anti-Goethart. 1 - Dc7 er et vigtigt forsvar, da 2 e5# naturligvis skal fremtvinges.

Hvis en (under)trussel skal have betydning, må den altid kunne realiseres. Denne regel gælder også for en stormester. Derfor mener jeg ikke, at Bo Lindgren har "tur" med nr. 1774 (se THEMA DANICUM nr. 24, side 185). Truslen 2 Dc8# kommer aldrig til udførelse! Jeg kan kun få øje på to anti-Gamage, 1 - Sb4 og 1 - Se3. I de andre varianter kunne Lb8 lige så godt stå på d6.

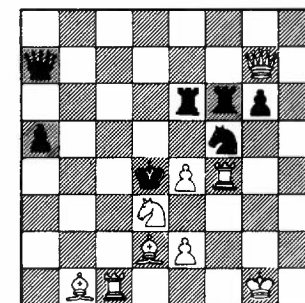
I næste artikel vil jeg vise nogle tretrækere og sætte luppen på nogle temadefinitioner, som man synes at behandle ret overfladisk.

Forleden stod nr. 1881 på mit skrivebord. Opgaven viser hensigtsrent en bestemt forsvarsidé efter 1 Sh6. Da min kone støvsugede, kom hun til at vælte nogle af brikkerne. Hun stillede dem op igen; men derved kom hun til at sætte Bc5 på e3. Spiller denne ændring nogen rolle?

1882. Nikita M. Plaksin
Schach okt. 1981

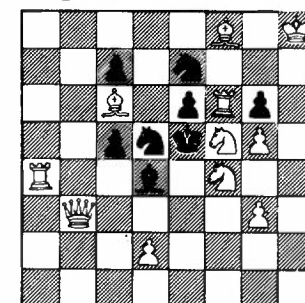
A: Brikkernes farve? 20
B: Sidste træk?

Så det er muligt, du må blade om til side 34. Men læs ikke for meget! Løsningen går gradvis frem, og det er muligt, at du kun behøver et enkelt tip for at komme videre.

1880. Lars Larsen
Original

2#

9+7

1881. Lars Larsen
Original

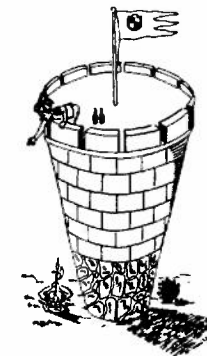
2#

11+8

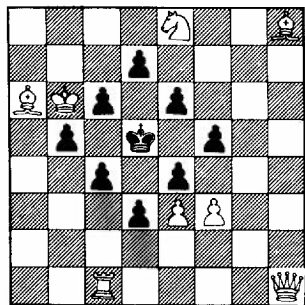
HJERNE- VRIDEREN

v/Jan Mortensen

1882 er en hjernevrider af særlig karakter. Det er ikke en matopgave, men en retrograd analyse. Forfatteren er en af alle tiders bedste retroeksperter, og ved hjælp af iskold logik kan man svare på hans spørgsmål. Men let er det ikke!

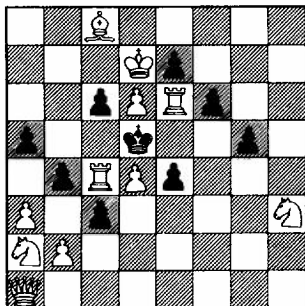
1883. J.Keeble
Three Weekly Gleaner
1888

2# 1 Dg2 8+9

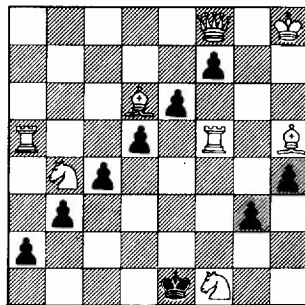
Komposi- tions- øvelse 35 ved Jan Mortensen

1885. T.R.Dawson
British Chess Magazine
1950

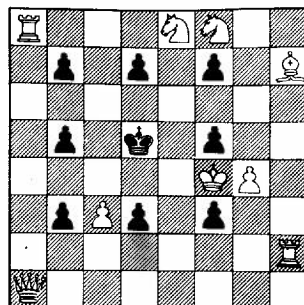
2# 1 b3 11+9

1887. J.P.Pedersen
Schweiz. Arb. Schach-
zeitung 1934

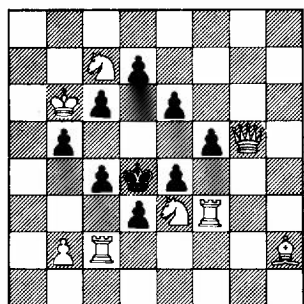
2# 1 De7 8+9

1884. T.R.Dawson
British Chess Magazine
1950

2# 1 Tc8 9+9

1886. T.R.Dawson
Fairy Chess Review
1950

Sort trækker 1# 8+9

Temaet lød: 8 sorte
bønder fremkalder
hversin variant i en
2#.

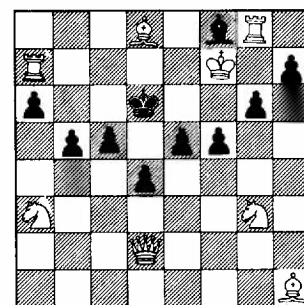
Ideen er langt fra
ny, den ældste opgave
jeg kender 1883, er
næsten 100 år gammel.
Den ejendommelige op-
stilling af bønderne
"otte om kongen", er
blevet kaldt "skittles"
= kegler, og har
gennem årenes løb
tiltrukket mange for-
fattere, bl.a. de
Blasio, Santiago,
White og Dawson.

Dawson har også
komponeret opgaver
med andre bondefigu-
rer, 1884 og 1885 er
eksempler herpå. Han
har endvidere forsøgt
at flytte sort kongen
væk fra centrum af bondestillingen i 1883,
men hans forsøg er ikke helt vellykkede, den
ene havde illegal stilling, og i den anden
lykkedes det ham ikke at indarbejde et accep-
tabelt førstetræk (1886). Kan vore forfattere
lave en korrekt opgave med denne stilling af
bønderne?

En lignende idé er at anbringe bønderne i
kæder. 1887 er et ældre dansk eksempel herpå
med bønderne i en kort og en lang diagonal
kæde. Mere uregelmæssige kæder viser 1888 og
1889. Også 1890 viser en slags kæde.

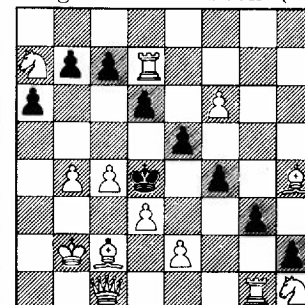
1891 har symmetrisk stilling og løsning.
Det er samtidig den mest økonomiske opgave,
der opfylder temaet. Men spændende kan man
ikke netop sige den er.

1888. Karl Fabel
Basler Nachrichten
1954

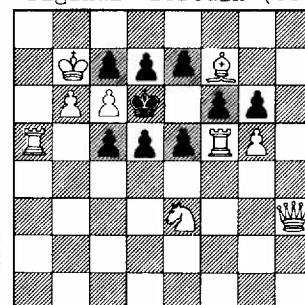
2# 1 La8 8+10

1889. Olaf Mathiassen
Original Løten (N)

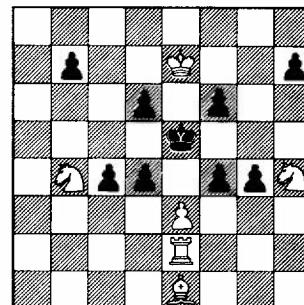
2# 1 f7 13+9

1890. Zdeněk Mašek
Original Beroun (CS)

2# 1 Dh8 9+9

1891. E.Perkins
Norwich Mercury 1907

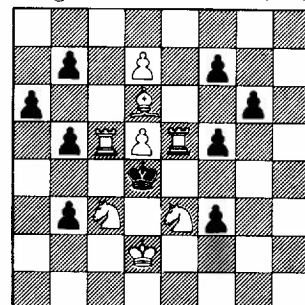

2# 1 e4 6+9

Også de 2 original-
opgaver 1892 og 1893
viser symmetri, den
sidste dog ikke helt
perfekt (+hBd2 og Tb2
flyttet til b4 giver
symmetrisk stilling
og asymmetrisk løs-
ning 1 Ta4, men den
illegale stilling
kræver, at en af bøn-
derne på e-linien er-
statues med en løber).

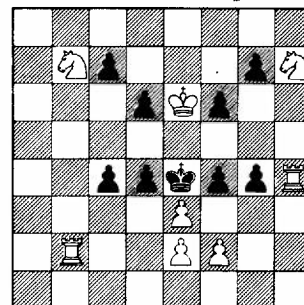
Vi forlader nu de
opgaver, hvor indhol-
det mest beror på op-
stillingen, og går
over til opgaver med
et mere eller mindre
tematisk indhold.

1892. Teppo Mänttä
Original Åbo (SF)

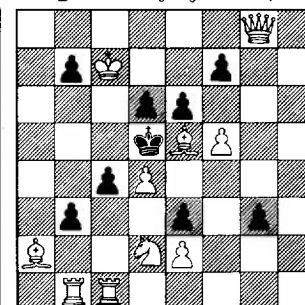
2# 1 d8 8+9

1893. Ole F.Balslev
Original Tåstrup (DK)

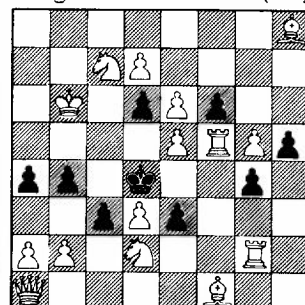
2# 1 Tb4 8+9

1894.
Eyjólfur O.Eyjólfsson
Original Reykjavík (IS)

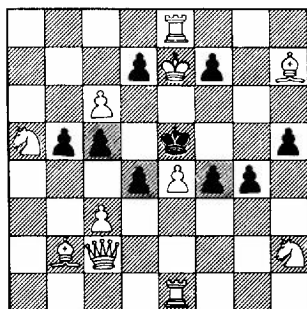
2# 1 Te1 10+9

1895. Filip Petersen
Original København (DK)

2# 1 Le2 15+9

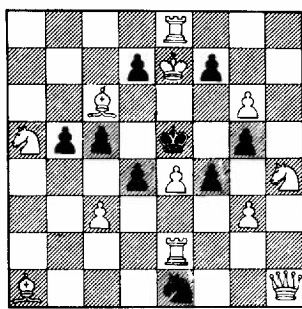
1896. Per Grevlund
efter A.C.White
Original Aalborg (DK)

2# 1 Dg2

11+9

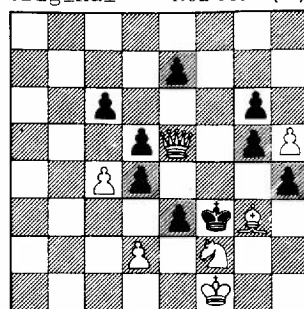
1897. Alain C.White
Les Tours de Force
1905

2# 1 Dh2

12+9

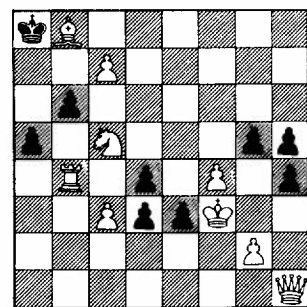
1898. Torleif Rasten
Original Horten (N)

2# 1 Lh2

7+9

1899. J.C.J.Wainwright
La Strategie, år?

2# 1 g4

9+9

1894 viser 9 linie-
åbninger for hvid
(Bb3 fremkalder 2),
hvilket er rekord: en
tidligere opgave af
Bertrand (ca. 1900)
viser kun 8.

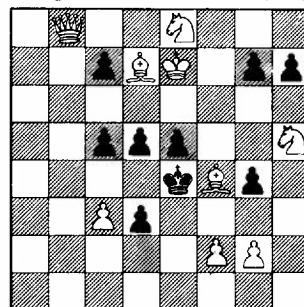
I et forsøg på at
fremstille det højeste
mulige antal træk
nåede Filip Petersen
elleve (1895), men
blev overgået af Per
Grevlund (1896) med
tolv. Ejendommeligt
nok kan man komme
højere op, hvis man
anvender færre bøn-
der. 1897 viser 13
varianter med 7 bøn-

der. En version af 1897 af Per Grevlund (1897B): +h3f3, +sBg4, +sSel
er illegal på grund af for mange bondeslag. I 1898 sker alle mætterne
med dronningetræk, og det er der mærkeligt nok ingen, der har frem-
stillet tidligere.

I 1899 har forfatteren kombineret temaet med hvidt kongebatteri;
ialt 6 af de 9 bondetræk besvares med aftræksmætter.

Til sidst 1900, hvor forfatteren har indbygget forførelser: 1 Dbl?
d4! 1 Dxc7? d2! 1 Dc8? exf4! 1 Sxg7? exf4! 1 Db6!

1900. Poul Hage
Original Næstved (DK)

2# 1 Db6

9+9

GENERALFORSAMLING I DSK

Den ordinære generalforsamling afholdes mandag den 3. maj 1982 kl. 19,30 i AS-04's lokaler
Vedbækgade 12, kælderen, 2200 København N.

DAGSORDEN:

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning.
3. Regnskab.
4. Valg af formand.

5. Valg af øvrige bestyrelsesmedlemmer.
6. Valg af revisor og revisorsuppleant.
7. Fastsættelse af kontingent for 1983.
8. Eventuelt.

BESTYRELSEN

BØNDER OG SKAKOPGAVER IV. ved Jan Mortensen

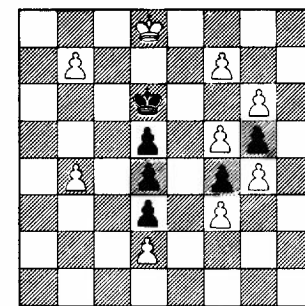
Vort nødråb i slutningen af den anden artikel
med denne titel (nr. 23, side 162) blev hørt
af to forfattere, så nu er systemet komplet.
For fremtidens forfattere bliver der så til-
bageat formidske antallet af anvendte brik-
ker i de 16 kombinationer.

Her er en oversigt over de indtil nu opnå-
ede rekorder (i rækkefølge citeres forvandlin-
gens art i 1. og 2. træk, opgavens nummer i
THEMA DANICUM og antal brikker:

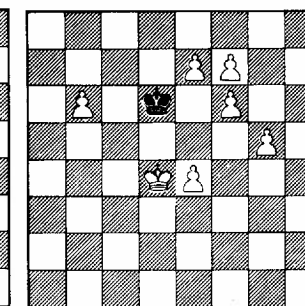
DD 1677A	4	DT 1678	4	DL 1679	6	DS 1677C	4
TD 1680	4	TT 1681	5	TL 1901	12	TS 1903C	8
LD 1682	4	LT 1683	6	LL 1639	12	LS 1903A	8
SD 1684	5	ST 1685	7	SL 1902	15	SS 1903B	8

1904 er ikke nogen ny rekord, men har den fordel frem for 1639, at
begge løbere udnyttes i matstillingen.

1902. Karl Skogsgenden 1903. Karl Skogsgenden 1904. Karl Skogsgenden
Original Lindås (N) Original Lindås (N) Original Lindås (N)

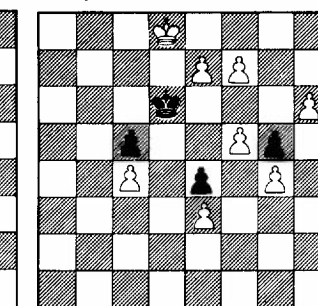

3#

9+6

B: e7-b7 og f7-d7
C: b6-c7 og e7-g6

7+1

8+4

LØSNINGER:

1901. 1 e8T+ Kf6 2 Kg8. 1 - Kf4 2 Kg6. 1 - Kd6 2 c8L.
1902. 1 b8S Ke5 2 f8L Kf6 3 Sd7.
1903. A: 1 e8L Ke6 2 f8S.
B: 1 b8S Ke6 2 d8S.
C: 1 c8T Ke6 2 f8S. 1 - Kd7 2 f8D.
1904. 1 e8L Ke5 2 f8L.

LØSNING PÅ HJERNEVRIDEREN

Uanset hvilken af de to konger, der er hvid, vil De3 og Dh3, hvis de er af forskellig farve, sætte begge konger skak, altså må De3 og Dh3 være af samme farve, og en af de to konger står i dobbelt-skak. Dobbelt-skak med to dronninger kan kun være opstået ved en passant eller bondeforvandling, og dette fører frem til hKf3, hDe3, hDh3, sKh6 og hBg6, der er forudgået af h5xg6 ep. g7-g5 og D-e3+. Der kan nu ikke være flere skakker i diagramstillingen, og dermed er farven givet på Ldl, Lhl, Be4 og Bg4 (alle hvide) samt Lf8 (sort).

Fremover baserer vi analysen på stillingen efter h5xg5 og g7-g5 er retraheret (altså +sBg7, +hBh5, +hBg6). sLh8 er illegal, derfor hLh8, og den er en forvandlet bonde, derfor er Bh7 hvid. 4 hvide bønder befinder sig på brættet allerede samt 3 forvandlede bønder (D, L, L). Derfor kan kun én af de ufarvede bønder være hvid og mindst 6 må derfor være sorte. Hvid kan derfor højst have slået 7 gange (D, T, T, L, S, S og evt. B). Lh8 Be4 Bg4 Bh5 Bh7 og Lh8 (forvandlet på h8) kræves 6 bondeslag, og der er derfor højst sket et yderligere hvidt bondeslag. Altså er Bf7 sort.

Bh7 kan ikke befinde sig på brættet, da dette kræver alt for mange sorte bondeslag, den er derfor slået Bgxh. Den kunne også være forvandlet, hvilket kræver et ekstra sort slag (den kan ikke gå lige ned på grund af Bh5), men det vil man lidt senere i analysen blive klar over er umuligt.

En af de ufarvede bønder er derfor hvid, og vi har en sort brik i overskud, hvad enten den nu viser sig at være Ta6 eller er slået på en anden måde end ved de slag, vi allerede har gjort rede for.

En hvid Bb7 medfører, at de sorte brikker på c- og d-linien har slået 5 gange - alle manglende hvide brikker. Ta6 er i så fald sort, men så er alt sort slagmateriale opbrugt, og Bc2 kan ikke forvandle (sBc7 kræver at Bc2 slår for at forvandle). Bb7 er derfor sort.

Forvandling til hvidfeltet hvid løber kan herefter ikke være sket på a8, og dxc8 eller dxe8 kræver for mange slag. Eneste mulighed bliver Bb2's forvandling på c8. sBc7 forhindrer dette, og Bc7 er derfor hvid. De resterende bønder er sorte. De hvide bønder har herefter slået alle manglende sorte brikker, og de sorte har slået 4 gange, dvs. Ta6 er hvid. I diagramstillingen er følgende brikker hvide: a6, c7, dl, e3, e4, f3, g4, hl, h3, h7 og h8.

Niels Hæg

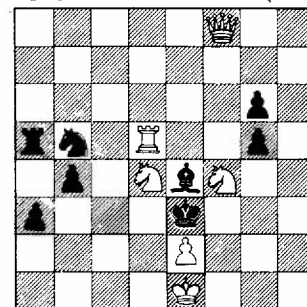
Også Danmark har haft sin store retrograde ekspert. Øjenlæge Dr. Niels Hæg (19/2 1876 - 13/1 1951) der bl.a. skrev det nyskabende værk: "ON RETRACTION CHESS PROBLEMS", 1927. Et værk, der nok er lidt af en sjældenhed i dag. L.S.

ORIGINALOPGAVER

E. Gavrilov &
R. Fedorovitsch
1905.

(SU)

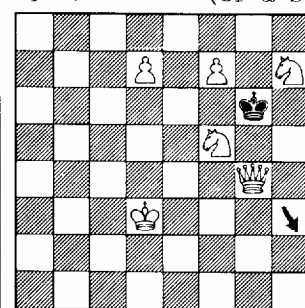

2# B: Bb4-h4

6+8

Jan Hannelius &
Hilding Fröberg
1906.

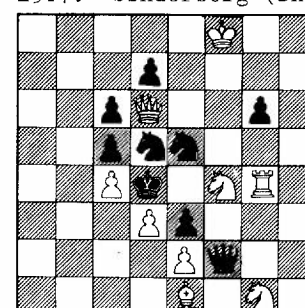
(SF & S)

2#

6+1

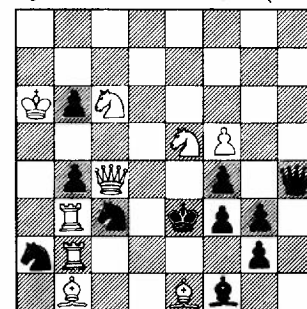
Lars Larsen
Kompositionsvølse 36
1907. Sønderborg (DK)

2#

9+9

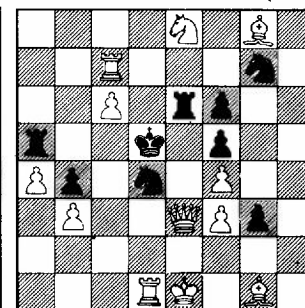
Zdeněk Mašek
Kompositionsvølse 36
1908. Berouin (CS)

2#

9+11

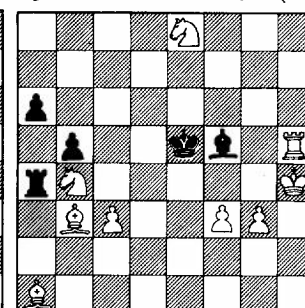
Filip Petersen
Kompositionsvølse 36
1909. København (DK)

2#

12+9

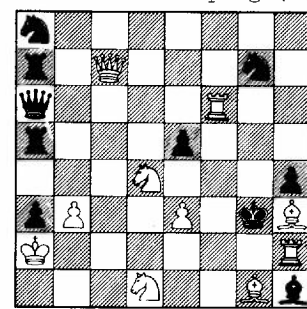
Torleif Rasten
Kompositionsvølse 36
1910. Horten (N)

2#

9+5

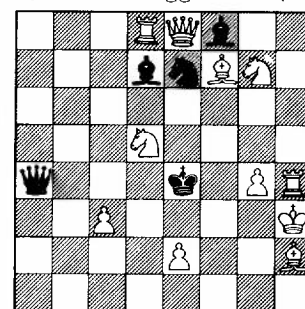
G. Sundman
efter A. Karlström
1911. Jönköping (S)

2#

10+10

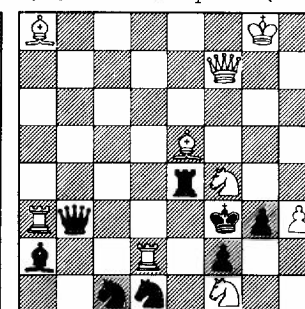
John Svedberg
Kompositionsvølse 36
1912. Iggesund (S)

2#

11+5

Kari Valtonen
Kompositionsvølse 36
1913. Tampere (SF)

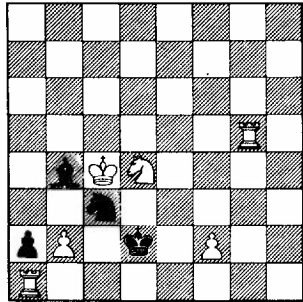

2#

9+8

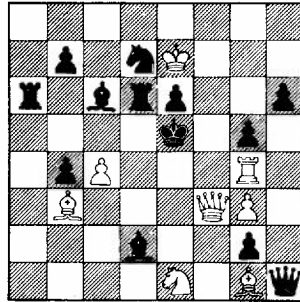
ORIGINALOPGAVER

Idon Andersen
1914. Aalborg (DK)

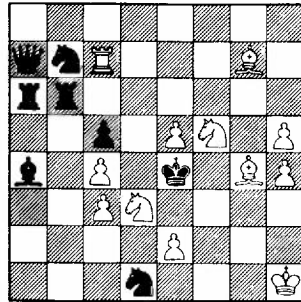
3# 6+4

A.Byljevskij
1915. Uljanovsk (SU)

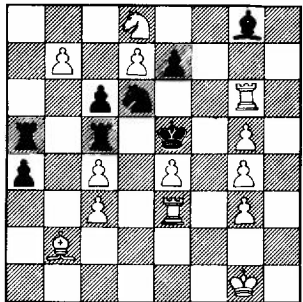
3# 8+13

A.F.Ianovcik
1916. Sibiu (R)

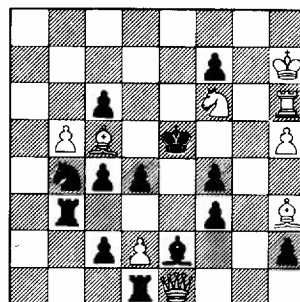
3# 12+8

Leonid Makaronets
1917. Lvov (SU)

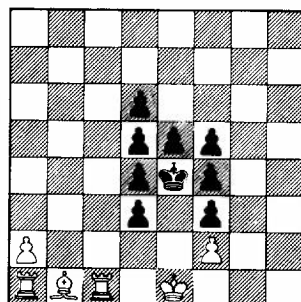
3# 13+8

Manne Persson
1918. Mora (S)

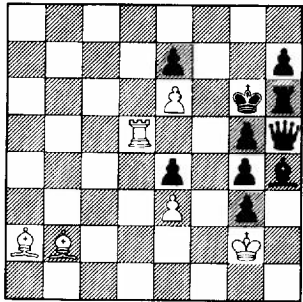
3# 9+13

Viggo Elmetofte
1919. København (DK)

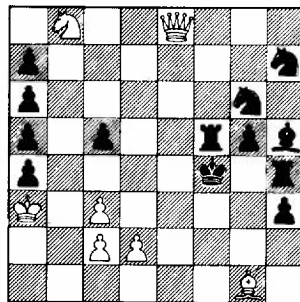
4# 6+9

S.M.Tolstoj
1920. Rybinsk (SU)

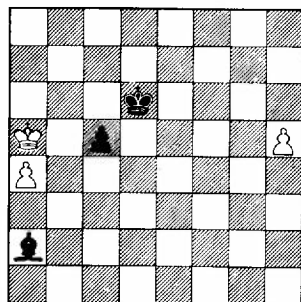
10# B: La2-b3: 9# 6+10

Walther Jørgensen
1921. København (DK)

226# 7+13

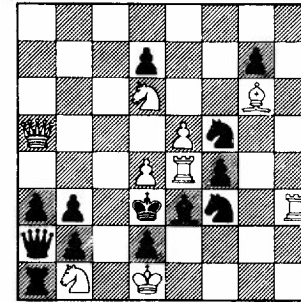
M.B.Grischko
1922. Zhitomir-Tsentr (SU)

Remis 3+3

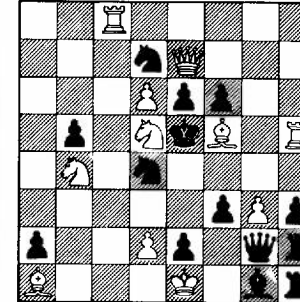
ORIGINALOPGAVER

Zivko Janevskij
1923. Gevgelija (TU)

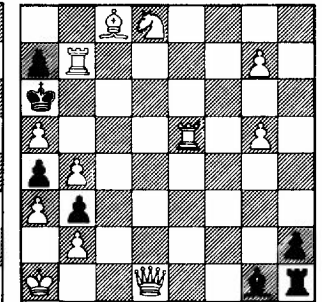
S2# 9+13

Verner Skovlund
1924. Odense (DK)

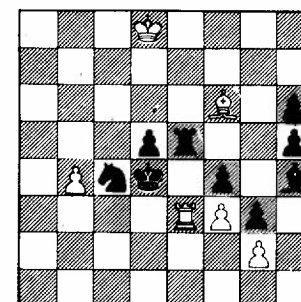
S2# 11+14

Herbert Hultberg
1925. Stockholm (S)

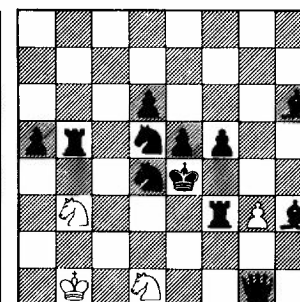
S3# 12+7

R.Alnovsadzade &
M.Vagidov
1926. Baku (SU)

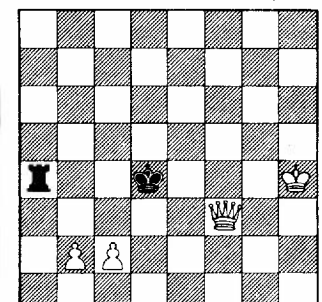
H2# Skinspil 6+9

Chr.S.Animitsa
1927. Selo Kremenjovka (SU)

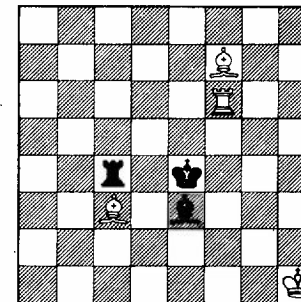
H2# 2.1.1.1 4+12

Poul Hage
1928. Næstved (DK)

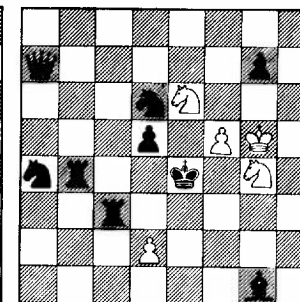
H2# 3.1.1.1 4+2

Anders Lundstrøm
1929. Vindeln (S)

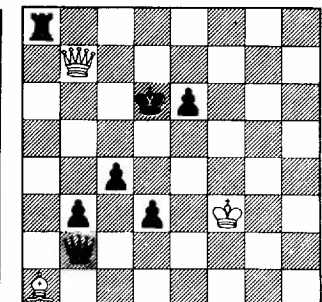
H2# 2.1.1.1 4+3

Istvan Persa
1930. Sajókeresztur (H)

H2# B: Bd2-e2 5+9

Ewald Reichel &
Dieter Müller
1931. (DDR)

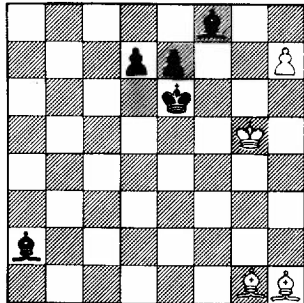

H2# 3.1.1.1 3+7

ORIGINALOPGAVER

Ivan Soroka
1932.

Samborskij R-N (SU)

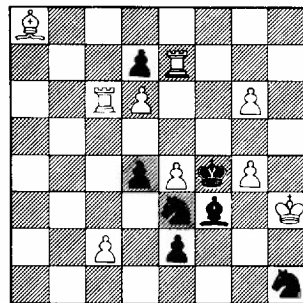
H2# 2.1.1.1

4+5

Schergili Sucha-
taschvili

1933.

(SU)

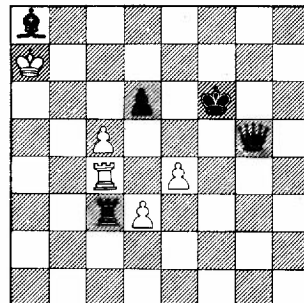
H2# 2.1.1.1

9+7

B: hSc6 H2# 1.1.1.1

Toma Garai
1934.

Glendale Cal. (USA)

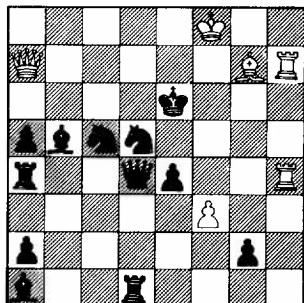

H3# 2.1.1.1.1.1

5+5

Per Grevlund
1935.

Aalborg (DK)

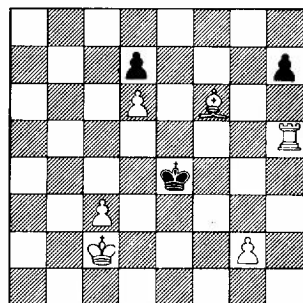

Hjælpepat i 7

6+12

Søren Jensen
1936.

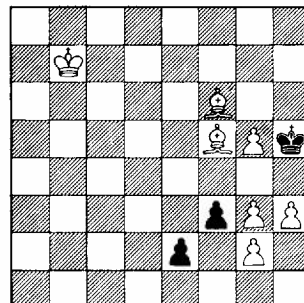
Vojens (DK)

4# Horisontal
cylinderskak
B: Lf6-g7

6+3

Christer Jonsson
1937.

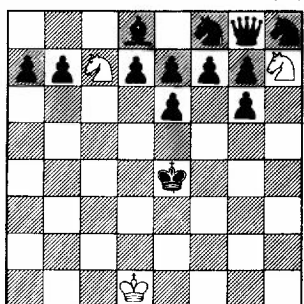
Stockholm (S)

Serie-H3#
4 løsninger

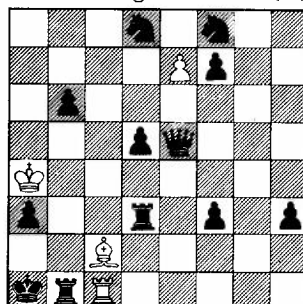
7+3

Anders Olson
1938.

Stockholm (S)

Høeg-retromat i 2 3+13
træk - KongecirceAndreas Thoma
1939.

Negernbötel (D)

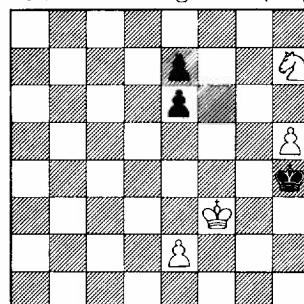

S3# Maximummer

4+12

N.Ivanovskij

1940. Archangelsk (SU)

Serie-H12#

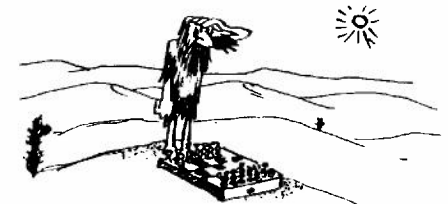
4+3

LØSNINGER

til nr. 24, okt. 1981

side 175-178

ved WILLY ENGGREN

1724. Forfatteren er Aug. Jenssen, Narvik (N), og opgaven hører til kompositionsovelse 33: 1 Sxe5 tr. 2 Sd3#. Temavar. 1 - c6+/c5+ 2 Sd7/Sf7#. Mycket ekonomiskt, men tyvärr ett ogarderat flyktfelt på c5 (KV). Måske bedre med hSd7 for at få en ændret mat efter 1 - c6 (LL). Deter en svaghed, at kongeflugten også besvares med truslen (SÅ). God kryssjakk i spaltetil (BB).
1725. Andersen: Skinspil: 1 - Lc4/Le4/Lf5/Lb5 2 Sxc4/Sxe4/Sc4/Se4#. Forsøg: 1 Tc5? Lc4/Le4 2 Sc4/Sxe4#, men 1 - Se5! 1 Tc7? Lf5/Lb5 2 Sc4/Se4#, men 1 - Sxd4! Løsning: 1 Te7 tr. 2 Td7, 1 - Lf5/Lb5 2 Sc4/Se4#. Dubleret femfaset Ruchlis (forf.). Tak for tilegnelsen af den meget interessante fler-fase-to-trækker, som indeholder såvel tema- som paradeveksel i forbindelse med skønne linjekombinationer, bl.a. optræder Java i 1 Tc5?, som elegant strander på 1 - Se5! Smukt! (PG). Slag=Java i skinspill og forsøg (BB).
1726. Binder: 1 Sb6 tr. 2 Txd5#. 1 - L-/Lc5/Le3/Tc5/Db3 2 Df4/Sc4/Te4/Sxd7/Lxd4#. 1 Se7? Kd6+! 1 Txd5+? Kxd5+! Fin forførelsesopgave (SÅ). Mycket nått, den öppna ställningen är ett fynd (KV).
1727. Masek: 1 f4 tr. 2 Se7#. 1 - c4+/gf4+ef3 ep/Txf7/dc6 2 b6/Lg6/Dxf3/Dxf7/Le6#. Ikke temarent. Aftrækkene er fordelt på to bondebatterier. Det var jo ikke meningen i øvelse 33 (LS,WE). Et avskrekkeende eksempel på meget dårlig økonomisk sans (BB).
1728. Paslack: 1 g8S traktvang. 1 - Sb6/Sf6/c4/e4 2 Le7/Lc7/Da3/Dg3#. 1 Db5? e4! 1 Df5? c4! Symmetrin stör och vLh3 är onödig i lösningen (KV). Papirkurvproblem! (BB).
1729. Petersen: 1 Sa7 tr. 2 Lxg4#, 1 - Tg8/Tfxe8/Tdxe8/Txc8/Le6/Txf7/Lf5/Lh3 2 fg8D/f8S/fe8D/bc8D/b8S/Dxf7/Dxf5/Dxh3#. En innholdsrik oppgave med et overraskende trusselstrekk (BB). Ett lyckat förvandlingsproblem (KV). Pleasant mates with transformations (VS).
1730. Petite: 1 Se5? Le3! 1 Sxc5 tr. 2 Dxgl#, 1 - Tf7/Txf8/Sd1/Txc5/Lh2/Le3 2 Se6/Sxb3/Da3/Lg7/Df2/De5#. Skinspil: 1 - Tf7/Lf7 2 Lxc5/Lg7#. Sköna mattförändringar (KV). Det hvite tårnet på c1 bör rödne av skam over ineffektivitet (BB). Difficult first move (VS).
1731. Prins: 1 b8D tr. 2 Db6#, 1 - Ld7/Txc7+ 2 c8S/Sb7#. Skinspil: 1 - Td7 2 c8S#. En litt for lett lettveker (BB).
1732. Rasten: 1 Df4 tr. 2 Dc4#, 1 - dc6+/d6+/de6+/Kxe6 2 Sf7/Lxa7/Le7/Df7#. Ugarderte sjakker i diagramstillingen gir oppgaven mange minuspoeng (BB). Den bedste øvelse 33 (SÅ). Bedre med hDf7 (LL).
1733. Soroka & Fedorovitch: 1 Lb7 tr. 2 Tf6#, 1 - Df8+/Df7/Dxd4/Dxc2/Ld6/Kf5/Kf3 2 Tc8/Te6/Tc4/Tc3/Tc5/Sh4/Sf4#. Flere losere kan ikke lide dualen ved det 3. flugtfelt 1 - Kd5 2 Se3/Sf4#. Fem batterimatter ved Tc6, men opgaven må være anteciperet. Bb3 overflødig (LL). Endelig en god 2-trækker fra Sovjet (BB).
1734. Suchitaschvili: A. 1 Tf6 tr. 2 Sg5#. 1 Sd6? De4! 1 Se5? Txc6! B. 1 Lh7 tr. 2 Td6#. C. 1 Se5 tr. 2 Dxc4#. D. 1 Kd7 tr. 2 Te5#. E. 1 Se8 tr. 2 Sc7#. Glimrende opgave, fuld af forførelser (IP). Trods "natvægtene" af og til ret underholdende med varierede matter efter 1 - De4 og 1 - Txc6 (LL). Alle fem afdelinger virker overraskende forskellige (SÅ). Några skojiga mattförändringar och bra nyckeldrag (KV). En "invalidiseret" femling med en masse overflødige brikker (BB).
1735. Svedberg: Også denne opgave hører til kompositionsovelse 33, det synes ikke at være bemærket af løserne. 1 Sh2 tr. 2 Dfl#, 1 - d1d/d1s 2 f4/Se3#. Nå bør denne idé være utslitt! (BB).

1736. Fröberg: 1 Sa5 tr. 2 Sb6+ Kb8 3 Tb7#, ikke 2 Sc6 Sc8! 1 - Sb7 2 Sb6+ Ka7 3 Txb7#, men dual: 2 Tc8+. 1 - Sc8 2 Tb7 Sb6+ 3 S7xb6#, ikke 2 Sc6 a5! 1 - Sc4 2 Sxc4 a5 3 S4b6#. 1 Ka5? Sb5! 1 S3c5? Sc4! (2 Sxa6 Sb2+!). Træktvang (KV, TM). "Undertrussel" 2 Tb7.
1737. Goumondy: A. 1 Lc7 Sa- 2 Sc3+, 1 - Sg- 2 Sf6+, 1 - h2 2 d4. B. 1 Le3 Sa- 2 Sb4+, 1 - Sg- 2 Se7+, 1 - h2 2 d4. Lille dual: 1 - Sc3 også 2 dc3. 1 Lf4? Sa- 2 Sc3+? Kc5 3 d4+ Kb6! Bravo (VS).
1738. Larsen: 1 Sd23 tr. 2 Tfl# eller 2 T-/Lc7/Lb6. 1 - Lxd3/Lxf2/ef2/e2/gf2 2 Te4/Tc7/Tf7/Te3/Lb6. 1 Sa4? ef2! 1 Sc4? Lxf2! 1 Sd1? e2! 1 Tc7? e2! Forf. havde overset den korte mat, så var. 1 - Lc4 2 Te6 er udgået. På 1 - Lb5 var der dual 2 Td7/Tef7. Flere løsere så heller ikke 2 Tfl#, men fik ikke pointfradrag af den grund.
1739. Lobusov: Skinspil: 1 - d3/f3 2 Sc3/Sg3+. Løsning: 1 Dd2 truer 2 e8D/L/S, 1 - d3/f3/Sc1 2 Sg3+/Sc3+/Dxe3+. Disse 3 træk optræder cyklisk i mattrækket. Bivarianter 1 - c4/Sg3 2 Dxd4+/Dxe3+. Det er vanskeligt at finde skønheden i slike opgaver (BB).
1740. Valtonen: 1 Th5 Sd6/Sd8 2 Dxs, 1 - Sc5/Sa5 2 TxS. A simple grab and switch-backs (forf.). Det "evig gamle" offiserfangst på en fin måde (BB). Pendultræk (SÅ). Excellent (VS).
1741. Motor: Remis, ikke gevinst. 1 Sf7+ Kxh7 2 Sg5+ Kh6 3 Sxf3 Txa7 4 Kf2 Ta2+5 Kg3. 4 - Tg7 5 Sgl. 3 - Ta3 4 Ke2! Flere løsere angiver 3 Sh3, som forfatteren ikke kommer ind på. En klar gendrivelse af dette har vi ikke set. Selv om de fleste gennemskuede trykfejlen, udgår opgaven af løserturneringen. Studier er ikke populære herhjemme, og denne er ikke nogen undtagelse, tværtimod! Den hører ikke hjemme i vort blad.
1742. Lender: 1 Df2 e4 2 Tf6+ Ke5 3 Dc5+ Txc5#, 1 - h3 2 Dfl e4 3 Tc5+ Txc5#, men dual 2 e3 etc.
1743. Libis: 1 Ld8 d5 2 Tde7+ (dual 2 Td6+) Kd6 3 Txf6+ (dual 3 Lc7+) Kc5 4 Db4+ Kxb4 5 Sxd3+ Sxd3#, 1 - f5 2 Tfe7+ Kf6 3 Txd6+ Kg5 4 Dh4+ Kxh4 5 Sxf3+ Sxf3#. Lettløst, til at være "langtrekker" (BB). Synd med dualspillet (JB). Kedelig dual (SÅ).
1744. Animitsa & Moutecidis: 1 Sc5 Kb4 2 Sd3+ Kc3 3 Sf4! Kb4 4 Da5+ Kc4 5 Ta4+ Kb3 6 Ta3+ Kc4 7 Dd5+ Kb4 8 Tbl+ Tb2 9 Sd3+ Kxa3 10 Da2+ Txa2#. En hjernevrider, der kan berøve folk nattesøvnen (IP). Kun løst af Iver Pedersen. Var den virkelig så svær?
1745. Bene: Er også publiceret i SCHACH-ECHO, 1. okt. 1981 (GT). Opgaven er tilsendt os som en julehilsen 1980. A. 1 e1S Sd3 2 Tgl Sf2#. B. 1 e1L Se3 2 Tfl Lg2#. Så enkelt og let kan det gøres! (BB). Ventetræk og modeller (LL).
1746. Garai: 1 Lf7 Ta5 2 Se3 Dd4#. 1 Kf4 Tfl 2 Sd4 De3#. Træfpunkt (LL). Clear aristocrat (VS). Bare en modellmatt er for svakt (BB).
1747. Hage: 1 Tc3 Te2 2 Kd3 Td2#. 1 Se5 Lf6 2 Tc5 Td3#. Stilrent og vakkert, som altid hos Hage (BB). Kameleon-ekko (JB). Det kalder jeg smukt (LL).
1748. Koder: A. 1 Kxc5 Ld4+2 Kc4 Sc7#. B. 1 Kxe6 Lg5 2 Kf5 Sf4#. Sort konge som bøddel er ikke pent! (BB). Enkelt (KV).
1749. Lundström & Jonsson: 1 Lb7 Td8 2 Kc6 Td6#. 1 Tc4 Te8 2 Td4 Te5#. 1 Ke4 Tf8 2 Td5 Tf4#. 1 Kd4 Txc6 2 Td5 Te4#. Skøna ekomatter (KV). Jeg betenker meg ikke på å kalle denne oppgave et mesterverk (BB). Det ideelle ville være to matter med sk på hvitt felt og to andre med sk på mørkt felt (LL).
1750. Makarenko: 1 Tb5 Se5 2 Sc6+ Sc5#. 1 Tc6 Sc3 2 Sb5+ Sc5#. Fyrverkeri uten eleganse (BB).
1751. Nemeth: A. 1 Txx4 Ld3 2 Sg2 Sf3#. B. 1 Dxd8 Lb7 2 Lg2 Se6#. Igjen et "bøddelproblem" uten sjarm (BB). Meget vanskelig (SÅ).
1752. Persson: 1 De3+ Ld3 2 f5 Se4#. 1 Le4 Lxg6 2 Dxx5 Sf5#. Jeg savner modellmatter, men lettløst (BB). Vanskelig og tiltalende, to interferensblokader (LL).

1753. Apr6: A. 1 Tc4+ 3fe5 2 Kd4 Sb4 3 Tfe4 Sf3#. B. 1 Tg4+ Sde5 2 Kf4 Sh4 3 Tde4 Sd3#. Biløsninger i begge: 1 Tf5(+) Sde5 2 Kf4 Se1 3 Te4 Sld3# og 1 Td5(+) Sfe5 2 Kd4 Se1 3 Te4 Sld3#. Max. 3+2+2 p.
1754. Husserl: Vi beklager trykfejlen, B er efter sorts 1. træk (nach Schlüssel). A. 1 Kd1 Sb5 2 Ke2 Kb2 3 Kd1 Sc3#. B. 1 Kc1 Kb3 2 Kbl Sd2+3 Kal Sc2#. Perpetuum mobile, siger forf., men da B kun er det allerede sete skinspil i A, er B jo helt overflødig! Løsning til A er honoreret med 3 p., medens B helt udgår.
1755. Petrov & Sysonenko: 1 Kxh2 Lf1 2 Khl Kf2 3 h2 Lg2#. 1 hg2 Sg4 2 Kfl e4 3 g1T Sh2#. Switch-backs without captures. Modelmates (forf.). Surprising and good (KV). Overraskende at det sparsomme hvide materiale skal reduceres! (SÅ).
1756. Sundman: 1 Lc5 Te3+2 Kd4 Td3+ 3 Kxe5 Td4 4 Ld6 Te4#. 1 Lf2 Td4+ 2 Ke3 Td3+3 Kf4 Te3 4 Lg3 Te4#. 2 kleinste Turm-Rundläufe (GS). Det samme T-kvadrat, clockwise og anti-clockwise (JB).
1757. Ebert: 1 Ke5 Sd3 2 Kd4 (Tal) Sb4 3 Kc3 Ta3+ 4 Kb2 (Sgl) Tb3+ 5 Kal Tbl# uden bistand af en hvid konge (GT, KT). Genial i all sin enkelhet (JB). Det er da muligt, at man kan se bort fra den hvide konge i serietrækkere, men i hjælpemat går det bestemt ikke! Flere løsere har spurgt om, hvad circe går ud på. Vi henviser til Jan Mortensens artikel i MINIATUREN nr. 4, okt. 1976 s. 69, eller Per Grevlunds artikel i STELLA POLARIS nr. 2-3, 1973.
1758. Grevlund: Skinspil 1 - Sc2#. Løsning: 1 Kxa3 .. 6 Kfl 7 Kg2 .. 9 Kf4 (Bf2) .. 11 Kd6 (Bd2) .. 13 Kb4 .. 20 Kgl (Lcl) 21 Kxf2 .. 27 Kb4 La3#. Dobbelt rundløb af sort konge. - Hjertelig tak for tilegnelsen af den interessante opgave (Walther Jørgensen). Desværre er der biløsning ved 1 Kxa3 .. 7 Kg2 .. 13 Kh8 (Tal) .. 18 Kh3 (Bh2) .. 20 Kgl (Lcl)! .. 22 Kel Le3#, men ikke 20 Khl? Lc6+ p.g.a. 21 Kgl (Lcl)! Opgaven kan som foreslået af JB og IP korrigeres ved at tilføje en hBg7, men forf. foretrækker foreløbig at korrigere som foreslået af WE: +hTh8, hLa4-e6, hBc4-a4, +sBa6, +sSh4, vil dog evt. bringe en fuldstændig omarbejdelse.
1759. Skovlund: 1 Te5 træktvang, 1 - Sc3/Sb4/Sb6+/Sxc7/Sxe7/Sf6+/Sxf4/Se3 2 bc3/cb4/Txb6/Kxc7/Kxe7/Lxf6/Dg4/Txe3 pat. 1 Se4? Sxf4! 1 Sd3? Sxc7! 1 Sa6? Sxf4! 1 Dh5? Sb4! 1 Kd6? Sxe7! 1 Ld6? Sf6! Springerhjul og gode forførelser (KV, SÅ). I Norge sier vi "Tull og tøys" om noe sligt! (BB). Er det en ros? Bemærk at der på 1 - Sb6+ må følge Txb6, ikke cb6, som flere løsere angav.

LØSERLISTE TIL NR. 23

MAXIMUM..... 96/171(6)

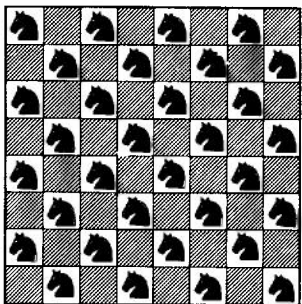
E. Mortensen.....	92/256(5)	H. Dysted.....	78/309(3)
I. Pedersen.....	91/390(3)	V. Sergejev, Sovjet	88+75/105(3)
S. Christensen.....	89/298(5)	E. Ribeiro, Brasilien..	74/ 74
G. Yacoubian, Frankrig.	89/348	O. Reeh.....	71/ 71(4)
N. Budkov, Sovjet	68+88+88/ 31(2)	B. Frederiksen.....	68/ 37(2)
J. Børner, Norge.....	88/333(1)	L. Larsen.....	66/120(4)
G. Thomas.....	88/360(4)	B. Blikeng, Norge.....	63/264(1)
S. Aaholst.....	87/221(2)	K. Thrane.....	60/ 4(2)
K. Valtonen, Finland..	86/344	O. Kroll, USA.....	54/386(2)
L. Schmidt.....	85/ 8(4)	A. Welde, Norge.....	51/103
T. Christiansen.....	82/188(2)	A. Binderup.....	46/ 33(2)
T. Toschev, Bulgarien.	82/109(2)	T. Mänttä, Finland.....	18/179(2)
G. Schiller, DDR.....	79/148(2)	O. F. Balslev.....	13/ 60(1)

ERNST MORTENSEN blev bedste løser i oktober, men det lykkedes for STEEN CHRISTENSEN at beholde forspringet i 1981, så han blev ÅRETS LØSER for fjerde år i træk! Han scorede 368 ud af 389 mulige points, 94,6%, ny rekord. Ernst Mortensen rykkede op på andenpladsen med 365 points, det var tæt på, og hvis han havde løst nr. 1744, så - -, men sådan er der jo så meget. Svend Aaholst blev en fin nr. 3 med 362 p., foran Iver Pedersen og Jørgen Børner, der begge fik 359 point.

Vi hilser Edmondo S.Ribeiro, Brasilien, hjertelig velkommen på løserlisten. Maximum 400 p. passeredes denne gang af 6 lødere: N.P.Budkov, Leif Schmidt, V.Sergejev, Bjarne Frederiksen, K.Thrane og A.Binderup. Løserpræmie tilsendes. N.Budkov og V.Sergejev er godskrevet points for forsinkede løsninger.

1862.

NYTÅRSKONKURRENCEN

ved Jan Mortensen

1859. Da sort er i træk, må den manglende hvide springer stå på sort felt. Derfor +Sd6 og Hl# ved 1 Kd8 Sf7#. Kun 3 lødere fandt ikke den rigtige løsning.

1860. Db8-b7-a6-c6-a4-a1-e1-h4-c4-g8-g2-b7-h1-a8.

1861. Lh8 og Lg8 er tydeligt nok forvandledede, ellers kan de jo ikke slippe ind. Sort konge kom fra a8 eller b8 sidst, derfor er Tf8 netop opstået ved forvandling KxS eller KxL, forudgået af Lb8-a7, resp. Sc8-a7, giver

flere sorte bondeslag end der mangler brikker på brættet. Da sort har slået samtlige manglende hvide brikker, må Ba2, b2, c2, d2 alle være forvandlet, da ingen slag af disse er mulige ellers. Ialt er 7 hvide bønder forvandlet, dvs. alle undtagen Bh2. Kun 3 lødere fandt ikke den rigtige løsning.

1862. Se diagram. Der er naturligvis endnu en løsning, hvis alle springerne flyttes til sort felt.

1863. 1 Sc3 Sf4 2 Tbl Sh3 3 a1L Sxg1 4 fxg1T Sg5 5 Se4+ Sxe4. Kun 3 lødere kunne ikke klare denne.

1864. 1 e1S Df1#. hTc4: 1 e1S Tf4 2 Sg2 Tf1#. hLc4: 1 e1L+ Kxb6 2 Lf2 Le2 3 Lg1 Lf3#. hSc4: 1 e1S Sxb2 2 Sg2 Sd3 3 Tbl a4 4 Tg1 Sf2#. hBc4: 1 Tb5+ cxb5 2 Kg2 bxc6 3 h1T c7 4 Tg1 c8D 5 Kh1 Dh3#.

Iver Pedersen, P.B.Jensen, Per Grevlund, Steen Christensen, Henrik Juel, Osmo Kaila og Hannu Harkola løste alt rigtigt. Ialt 14 lødere. Ved lodtrækning vandt Per Grevlund førstepremien og Paul Bjarne Jensen andenpremien.

LITTERATUR-NYT ved Jan Mortensen

Vaux Wilson: "THE REWARDS OF RESEARCH", udgivet af Vaux Wilson, 7109 E. Gunn Ct. Inverness, FL. 32650 USA. Pris 1.50\$.

Et lille hæfte på 8 sider, der redegør for udviklingen af og tanker bag MOE-systemet. Interessant er det, at Vaux Wilson er ved at udvikle et sofistikeret computerprogram, der vil kunne teste og løse opgaver og samtidig beregne dets MOE-værdi.

SKAKSPØGERI V

ved Jan Mortensen

Et træk på skakbrættet består rent fysisk af to dele, nemlig 1) brikken løftes fra sit udgangsfelt og 2) sættes på det nye felt. Opsplitning af træk ser man i mange skakspøg; fordringen lyder oftest mat i ½ træk, mat i mindre end et træk, mat i 0 træk, hvid gør straks mat eller lignende.

I 1941 er løsningen, at hK løftes fra brættet (½ træk) uden at sættes igen. Uanset på hvilket felt, hvid konge sænkes, vil den spærre for en hvid linie og forhindre mat.

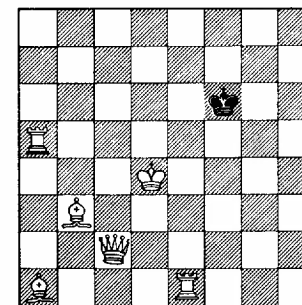
I 1942 står begge konger i skak, og forklaringen er den, at hvid er i færd med at udføre trækket Lg1-b6, men ikke har nået at få sat brikken igen. Altså mat i ½ træk.

Et slag derimod består af tre dele: 1) den slående brik fjernes, 2) den slående brik løftes og 3) den slående brik sættes igen.

I 1943 kan det påvises, at hvid er i færd med at udføre trækket Tg8xLe8. Der er her tale om en regulær retroanalyse, der optræder i en skakspøgs skikkelse. Alle bondeslag har fundet sted på sort; det eneste slagmateriale der er tilbage, er den hvidfæltede løber, som kun kan stå på e8. Også 1944 viser retroanalyse. Hvid er tydeligvis i færd med at udføre kongetrækket Kh7xTg8, idet hK jo mangler på brættet. For at legalisere Lf5's skak, må den slående brik være et tårn (sorts sidste træk Tg6-g8+).

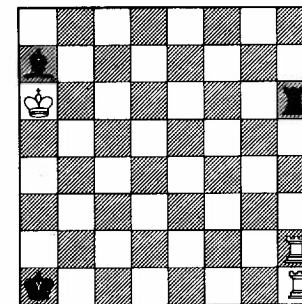
En rokadé består af fire dele: 1) kongen løftes, 2) kongen sættes på c1 eller g1, 3) tårnet løftes, 4) tårnet sættes ved siden af kongen.

1941. J.Tolosa y Carreras

Mat i mindre end 6+1
1 træk

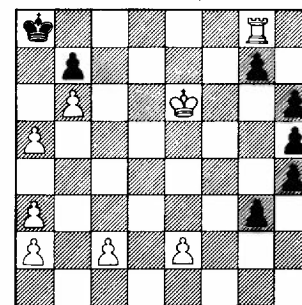
1942. A.F.Mackenzie
Tri Weekly Gleaner
dec. 1883

½# 3+3

1943. B.Sommer

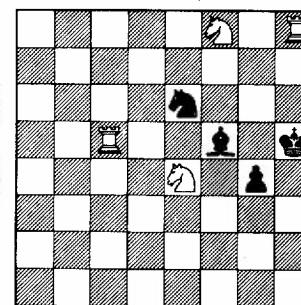
Die Schwalbe juli 1931

0# 8+7 0#

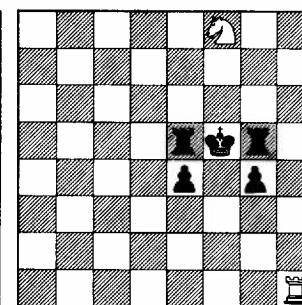
1944. B.Sommer

Die Schwalbe juli 1931

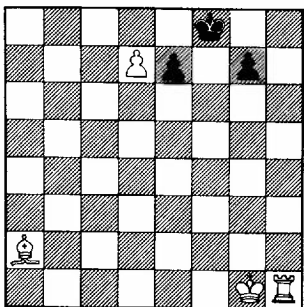
4+4

1945. A.F.Mackenzie
Tri Weekly Gleaner
dec. 1883

3/4# 2+5

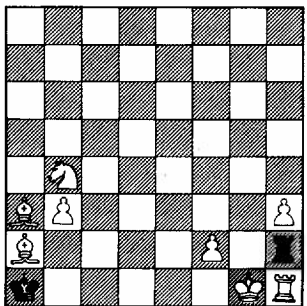
1946. Anonym
Husvennen 15/3 1885

1/2#

4+3

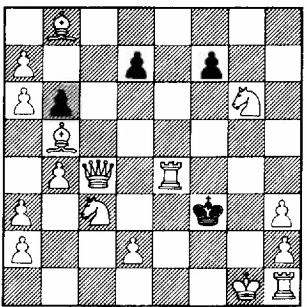
1948. C.Goldschmeding
Het oplossen... 1948

Hvid gør mat

8+2

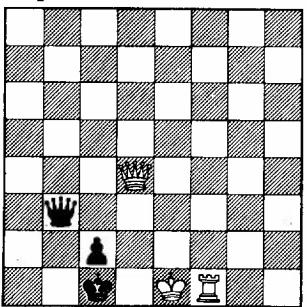
1949. J.Haas
V. Die Schwalbe
april 1971

Hvad sker?

16+4

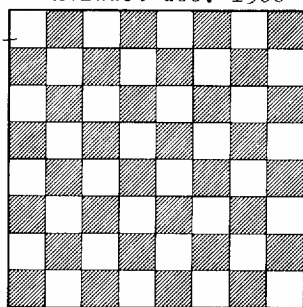
1950. J.L.Votruba
Cesterr. Schachzeitung
sep. 1874

3/2#

3+3 Se tekst

1951. L.A.Munck
Skakbladet dec. 1906

0+0

I 1945 er kun udført den første 1/4-del; derfor lyder fordringen på 3/4#. Hvid konge tilføjes på g1 og tårnet flyttes til f1.

I 1946 er de to første dele udført, og løsningen består i at flytte Th1 til f1. Og endelig er der i 1947: F.K.Hanshew, før 1927: Kgl De6-Kg8 Bf7. 1/4# kun den sidste fjerdedel tilbage: tårnet er løftet fra h1 og sættes nu på f1.

Altsammen meget lidt spændende. Mere interessant er opgaver med påbegyndt rokade og retroanalytisk slæt. I 1948 mangler sort et sidstetræk; et sådant fremkommer, hvis hvid er i færd med at rokere (med hKcl trak sort sidst Tg2-h2). Løsningen bliver derfor Th1-fl#. Og et eksempel på en betydelig mere indviklet retroanalyse, som ganske vist ligger lidt ud over denne artikels rammer, er 1949. Sort har aldrig slået (16 hvide brikker på brættet), men de hvide bønder har slået alle manglende sorte brikker (12). Blandt disse er Bg7, som aldrig kan være slået på g-linien, men må være forvandlet på g1. Før denne forvandling er retraheret og den opståede bonde ført til g3, kan g2xh3 ikke retraheres. I stillingen har sort intet sidstetræk, og hvid har kun Kel-gl som sidste træk. Rokaden afsluttes og sort er mat.

Rokaden udføres efter spillereglerne jo ved at kongen flyttes først. Tidligere tog man ikke så højtideligt herpå og trak tårnet først, og selv efter de nuværende regler, er rokaden gyldig, såfremt tårnet trækkes først, men spilleren tildeles en advarsel af turneringslederen. I 1950 er rokaden påbegyndt ved Th1-fl og afsluttes nu med Kel-gl#.

Og endelig er der jo dem, der rokerer ved at tage tårn og konge i hver sin hånd og krydse armene (eller omvendt). Dette optræder i 1951, hvor fordringen lyder: Sort hari utide

fjernet sin konge fra brættet og tilbyder nu at flytte, som hvid ønsker det. Hvid gør derpå 2#. Løsningen lyder: hvid var ved at rokere langt og har K og T i hånden, da sort i utide fjerner sin konge fra b3. Anbring altså hKcl, hTd1, sKb3. Hvid forlanger nu at sort skal trække Kb3-a2. Derpå 2# ved 1 Td3 Kal 2 Ta3#. Opgaven var tilegnet J.Jespersen, der var indehaver af den hidtige rekord for problemer med et minimum af brikker. Det er betryggende at vide, at Muncks rekord aldrig vil blive slået.

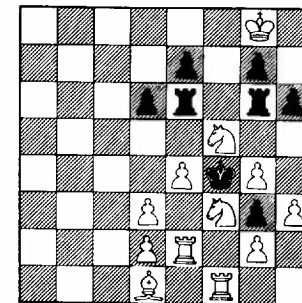
DUALFORHINDRING I TRETRÆKKERE ved Lars Larsen

De to største farer, der lurar, når man komponerer, er biløsninger og dualer. Men begge disse uvæsenere kan i hænderne på en solid konstruktør blive en gevinst for opgaven. En biløsning kan omskibes til en forførelse. Hvis denne strander på et skjult træk, højner den opgaven, især hvis der på en eller anden måde ses en sammenhæng mellem forførelse og løsning (eksempler: nr. 1638 TD nr. 23 side 152 og nr. 1708 TD nr. 24 side 171).

En mere organisk sammenhæng opnår man ved dualforhindring. Begrebet forklares således: To (eller flere) sorte træk tillader tilsyneladende flere hvide fortsættelser, a og b. Men hvert af de sorte træk indeholder et kompenserende element, som i den ene variant forhindrer a, i den anden hindrer b. Der kan være tale om endnu flere fortsættelser. Men alle disse skal kunne fremtvinges. Der skal altså tre varianter til at udskille tre tematiske fortsættelser, jfr. Stocchiblokader. Med vilje skriver jeg ikke "temamatter", eftersom dualforhindring i høj grad også kan optræde, når hvid skal vælge sit 2. træk i tretrækkere. Det vil vi se nogle eksempler på.

I 1952 begynder vi med 1 Te3 og truer 2 Sf5-d4 3 Se2#. Vi kan ikke straks bruge springerbatteriet, da sort konge via g(e)5 flygter til f6. Men nu fjernblokerer sort f6. 1 - Tef6 2 Sg5+ Kxg5(Ke5) 3 h4(d4)#. 1 - Tg-f6 2 Se5+ Kxe5(Kg5) 3 d4(h4)#. Af hensyn til det kompenserende element, fjernantiblokaden af e6 eller g6, må hvid vælge det rigtige springeratræk. Det har en vis virkning, at det positive og negative element i sorts 1. træk er beslægtede. Dette er også tilfældet i nr. 22, DSK's jubilæumsskrift, januar 1982. I varianterne 1 - Sd4 spærre sort for en linie og åbner for en anden. Den samme effekt, Rivalve, ses i 1953. 1 Lc3 Sd5 og Le6 er halvbundne. Hvid kan derfor ikke straks spille Lf5+ og derpå Sxf6# eller omvendt. Men mod truslen 2 Sd2+ 3 Dd3# tvinges sort til at spærre for Lg8. 1 - Sc4. Hvad skal hvid nu vælge? 2 Lf5+ åbner for Ta6, så at 3 Sxf6# er forhindret. Altså 2 Sf6+ Lxf6 3 Lf5#. Efter 1 - c4 går det omvendt. Hvid må undgå at åbne for Ta5 og spiller 2 Lf5+ 3 Sxf6#.

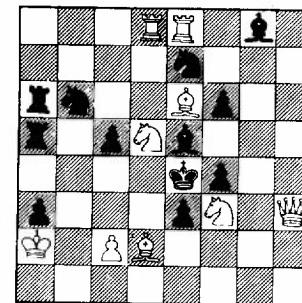
1952. Lars Larsen
Skakbladet 1939

3#

12+8

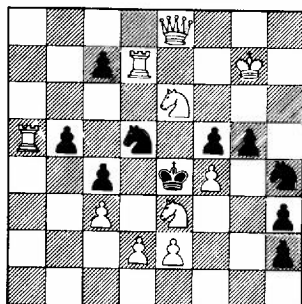
1953. Jan Hartong PR
Limburgsch Dagblad 1939

3#

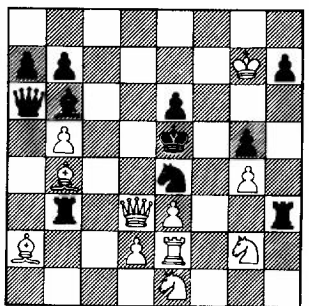
9+12

1954. Lars Larsen
Skakbladet 1956

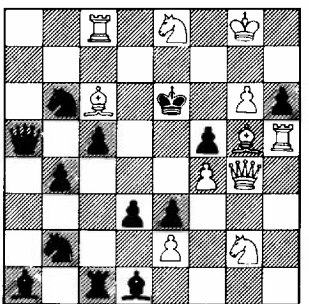
3# 10+10

1955. J. Morice 1 PR
Thèmes 64 1980

3# 11+11

1956. H. Knuppert
Main Post 1971

3# 11+13

1954 viser en særlig idé, som vi kunne kalde passiv dualforhindring: Sort håber, at hvid ved at vælge forkert ophæver den sorte svækkelse. 1 Dh5 truer 2 Dxc5 3 Sc5#. 1 - Sxf4. Foruden blokade bevirker dette træk linieåbning. Denne må hvid ikke neutralisere: efter 2 Sc5+? Ke5 er 3 Sxc4# umuligt. Derfor 2 Sxg5+ 3 Sc4#. I den analoge variant 1 - g5xf4 må hvid vælge 2 Sc5+ for at kunne afslutte med 3 Sg4#.

Også i tretrækkere kan dualforhindringen tage sigte på mattrækkene. Når Se4 bindes i 1955, bliver tre dronningematter aktuelle. Altså tre varianter. 1 Dd8 truer 2 d4+; 1 - Thxe3 2 Sf3+ Txf3 og nu kun 3 Dd6#; 1 - Tbxex 2 Sd3+ TxS 3 Df6# (3 Dd6?); 1 - Lxe3 2 d4+ 3 Dxc5# (3 Dd6? Df6?). Temaet med fjernelse af den skadelige Be3 kaldes annihilation.

Hugo Knuppert, initiativtageren til denne artikel, skriver: "Der findes opgaver, hvor det samme dualforhindrende element får betydning både ved valg af 2. og 3. træk. Et klart, men ret skematisk eksempel er nr. 302 i FIDE-album 1962-64. Mere kompliceret er nr. 1956, hvor linieåbningen ved de to springertræk til c4 har den nævnte dobbelte virkning": 1 Lh4? Ld8? Lf6? truer Df5# c4! 1 Dh3 2 Dxe3#. 1 - S6-c4 2 Lh4 Sd6 3 Sg7#; 2 Ld8? Dxd8! 3 Sc7? 1 - S2c4 2 Ld8 Sd6 3 Sc7# (3 Sg7?); 2 Lh4? Lf6! Den tredje variant 1 - Tc4 fremtvinger 2 Lf6 Txf4 3 Sxf4#. Tripleret Dresdner. Bi-variant 1 - Sd5 2 Ld7+.

TEMATURNERING

I fortsættelse af foranstående udskriver en kreds af danske problemvenner en international turnering for tretrækkere med DUALFORHINDRING. Enhver strategi er tilladt - f.eks. halvbinding, Rössel, skinspil - blot dualforhindringen er tydelig. Præmier 100 kr., 75 kr. og 50 kr. samt hændende og rosende omtale. Opgaver på diagram og med fuldstændig løsning sendes inden 31. december 1982 til:

H. KNUPPERT, Højbjergvej 12, Trørød
2950 Vedbæk

Jan Mortensen vil afdomme turneringen uden at kende forfatternavnene.

Dommen publiceres i THEMA DANICUM juli 1983.

Regarding to the article, a group of Danish problemists announces an international tourn. for threemovers, containing DUAL AVOIDANCE. Free strategy, but clear thematic effects. Prizes 100, 75 and 50 kr. Problems, diagrammed, with full solution, to be sent to:

H. KNUPPERT, Højbjergvej 12, Trørød, DK-2950 Vedbæk, Denmark

Termen 31/12 1982. Jan Mortensen judges the tourney without knowing the names of the authors. The award will appear in THEMA DANICUM juli 1983.

PLEASE REPRINT!

Løsning på skakkryds og tværs ved Leif Schmidt

PROBLEMATISK KRYDSORD:

THEMA DANICUM
LØMMESKAKS GIRA
ETSSSRN\$MER\$T\$
IR\$ASSISTANCE\$F
FATRE\$SKET\$E\$SO
\$KJ\$S\$O\$B\$O\$JR
SKAKPROBLEMKLUB
METRO\$R\$URKASSE
URT\$STØJ\$ERKEND
K\$EDER\$UNGE\$NAR
\$T\$DRÆ\$BONDE\$VI
ROER\$KRITISK\$NN
ELO\$SKOLEN\$E\$G
MK\$OLE\$ERGRELSE
I\$F\$A\$LUNE\$G\$SAR
SPARRE\$MERANER\$

Der indkom seks løsninger - alle rigtigt løst. Ved hjælp af terningskast vandt følgende de tre udsatte bogpræmier: Henrik Juel, Iver Pedersen og Ernst Mortensen. (Præmierne er udleveret).

Lidt forklaring om enkelte af kodeordene er sikkert på sin plads, så vi starter med de vandrette: 16. Rasch Nielsen. 26. Kjeld Widlert. 28. Bo Lindgren. 63. Ole Balslev (Tåstrup og Ribe).

Lodret: 3. Ernst Mortensen. 36. K.A.K. Larsen. De øvrige ord kræver vist ingen forklaring.

Ved udarbejdelsen af denne krydsord var det egentlig tanken, at den udelukkende skulle bestå af skakudtryk, men dette krav oversteg mine evner, så nu spørger vi: hvem kan konstruere en sådan?

LITTERATUR-NYT ved Jan Mortensen

Riczu Lajos "100 GYALOGNÉLKULI SAKKFELADVÁNYA", 32 sider, hæftet. Kézirat gyanánt, 1981. Ingen pris angivet.

Et duplikeret hefte, der omfatter 100 af den ungarske forfatters opgaver, alle trykt i notation. Dette er den femte i serien af denne forfatters egne opgaver, hvoraf en hel del har været bragt i danske opgavespalter og tidsskrifter, især i LAND OG FOLK.

"THEMES 64" 1977, 1978 og 1979. Tre årgange af det franske problemblad. Pris: FF 100 franco. 344 sider, kart.

Bestilles hos: André Fargette, 16 Avenue Sainte-Foy,
F-92200 Neuilly-sur-Seine.

Tre årgange (+ index) af det velkendte franske problemblad er udsendt i en samlet bog. Indeholder materiale, som i andre gode problemblade: Originalopgaver (studier, retro, tottrækkere etc.), artikler, domsberetninger etc.

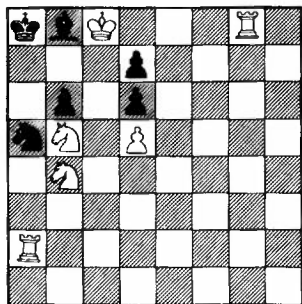

Rettelser og korrektioner til THEMA DANICUM ved WILLY ENGGREN

1211. Myllyniemi (april 1980): Forfatteren sender denne forbedring:
 1211 V: Kc1 Dg4 Ta4 Td8 Lf7 Sb5 Sc3 Bd4 Bf3 - Kd3 Lg6 Sh4 Bb4
 Ec7 Be3 Be7 (9+7). 2#. 1 d5 med 4 ændrede matter. MM mener ikke,
 at Lars Larsens nr. 1260 (juli 1980) var en forbedring af 1211.
1285. Balslev (juli 1980): Sort bonde f4 erstattes med et sort tårn.
1458. Gavrilov & Fedorovitsch: Tilføjhvid bonde f7, meddeler Gavrilov.
1540. Lider (april 1981): Forfatteren sender denne version: 1540 V:
 Kg4 De7 Ta4 Th2 Lal Lf3 Se2 Sg1 - Ke5 Dc3 La5 Lf7 Bb5 Bd5 Ee6
 (8+7). 2#. 1 Td4 tr. 2 Txd5#. 1 Sd4? Dc4!
1636. Hannelius (juli 1981): Hilding Fröberg, Handen, S, sender denne
 version: 1636 V. Hanneliu & Fröberg: Kh7 Tf7 Lf4 Sd3 - Ka8 Ba4
 Bg3 (4+3). 3#. 1 Sc5 a2/g2 2 Sa4/Tf6. 1 Sb4? g2! 1 Se5? Tf6? a2!
1692. Jespersen (okt. 1981): Kari Valtonen, Finland, meddeler at opga-
 ven også er løselig ved det simple 1 Kc3 Kbl 2 h8D/T. Det er jo
 totalt ødelæggende for spøgen med forvandling til sort brik!
1789. Bakcsi & Kiss (jan. 1982): Løsningen skal være: A. 1 Dxd6 tr.
 2 Dxc6#. 1 - Lb5/Ld5/cd6 2 a5/Dc5/ed8D#. B. 1 Df5 tr. 2 Dxf4#. 1 -
 Le6/Le2/Te4 2 ed8D/Lel/Df6#. (LL). Hastværk er lastværk!
1850. Funk (jan. 1982): Halvbindingsvarianterne er 1 - Lc5/d5 2 Lg2/
 Sc5#. (LL).
1851. Funk (jan. 1982): På 1 - Ld5 følger 2 Lxg5#, ikke Sf5? (LL).

1957. Jan Mortensen
 Original

2#

6+6

KOMPOSITIONS- ØVELSE NR. 38

ved Jan Mortensen

Indsendelser til Jan Mortensen senest 1. juli.

I en 2# gør hvid mat i 3 varianter ved at forskellige brikker flytter til samme felt. Et af disse mattræk består af aftræk med et hvidt kongebatteri. Eksempel er 1957: 1 Sa6 Sa5- 2 Sa-c7#; 1 - La7 2 Sb-c7#; 1 - Lc7 2 Kxc7#. Varianter, der ikke opfylder betingelserne er tilladt som supplement.

TITELOPGAVEN

Nr. 1866 2# (side 25) er en opgave af W. Jensen, der fik 3. præmie i Brighton Guardians 1. turnering 1882, altså netop for 100 år siden. (I samme turnering fik J. Jespersen 5. præmie og 1 hædrende omtale). Opgaven findes gengivet i Jespersens "320 DANSKE SKAKOPGAVER" (nr. 10) og i Dufresnes "SAMLUNG LEICHTERER SCHACHAUFGABEN" 3. Teil 1887 (nr. 30). Opgaven lever højt på førstetrækket, der stiller 2 officerer i slag for sort konge: 1 Se7.

W. Jensen var født i København 3. marts 1836, døde ca. 1915. Han udgav i 1856 en digtsamling: "UNGDOMSFORSØG" og har publiceret heni- mod 100 skakopgaver, nogle under pseudonymet W.I.K.